

NOTULEN van de openbare vergadering van de raad der gemeente Voorschoten, op 28 maart 2018, vanaf 20.00 uur.

Voorzitter: mevrouw P.J. Bouvy-Koene, burgemeester.

Griffier: de heer J. van der Does.

Aanwezige leden: de heren F.H.J. von der Assen, mr. drs. C. Bremmer, drs. S.W.C. van den Dool, A.A.L. Eversteijn, J.J. van Eysden en ing. P.T. van der Haven, mevrouw drs. E.C. van Herk, mevrouw drs. M.A.M. Lamers, de heren E.M.L.H. Maassen en drs. M. van der Meij, mevrouw A. Okma, de heren M.P.A. van Oostrum, H. Overbosch, R. Riphagen, J. Smit, A.A. in 't Veen en R.J.M. Zoetemelk.

Afwezig: mevrouw A.M. Schrijver en drs. M.H. Smittenaar.

Aanwezige wethouders: de heer mr. D.C.W. Binnendijk, de heer drs. N. Mol en de heer J.C.M. Rasch.

1. Opening

De **voorzitter:** Leden van de raad, bezoekers, familieleden en kijkers thuis, hartelijk welkom bij deze bijzondere gemeenteraadsvergadering. Het is een officiële vergadering, maar wel met een heel bijzonder karakter, want vanavond nemen we afscheid van een flink aantal raadsleden. Ik weet niet of het in alle raden in Nederland zo is, maar wij maken in Voorschoten vanavond in elk geval een hele wissel mee. Morgen zullen de nieuwe raadsbeleden benoemd worden.

Er zijn berichten van verhindering ontvangen van de heer Smittenaar en mevrouw Schrijver. De heer Maassen heeft niets van zich laten horen. Ik neem dus aan dat hij onderweg is. Wij hopen in elk geval dat hij komt, want het zou jammer zijn als hij dit spektakel zou moeten missen.

2. Vaststellen raadsnotulen van 15 februari 2018

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

3. Toelating raadsleden nieuwe gemeenteraad

De **voorzitter**: Er moet een commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven worden ingesteld, bestaande uit de leden Eversteijn, Lamers en Riphagen. In dit soort zaken denkt de griffie altijd ernstig vooruit. Er is ook vooruitgewerkt. Ook als u het nu niet goed vindt om deze drie personen de commissie te laten zijn, heeft de commissie dus toch alvast het werk gedaan. Ik geef in dit kader het woord aan de voorzitter van de commissie, de heer Riphagen.

De heer **Riphagen** (D66): Voorzitter. Ik zal een brief voorlezen.

De commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven uit de raad van de gemeente Voorschoten heeft de geloofsbrieven en verdere bij de Kieswet gevorderde stukken ontvangen die zijn ingezonden door (allen wonende te Voorschoten): Andringa (Adriaan), Boom (Saskia), Bos (Joop), Bremmer (Cees), Deuzeman (Albert), Van den Dool (Sjoerd); Van der Elst (Hans), Van Es (Daphne), De Graaf (Ad), Van Herk (Esmée), Lavrijsen (Bart), Maassen (Erik), Van Meenen (Katrien), Mol (Nanning), Van Oostrum (Mark), Persoon (Marleen), Van Rixtel (Johan), Schroot (Jolien), In 't Veen (André), Zeelt (Glenn) en Zoetemelk (René). Op 23 maart 2018 zijn bovengenoemde personen benoemd tot lid van de gemeenteraad. De commissie rapporteert de raad dat zij bovengenoemde bescheiden heeft onderzocht en in orde heeft bevonden. Gebleken is dat de benoemden aan alle in de Gemeentewet gestelde eisen voldoen. De commissie adviseert tot hun toelating als lid van de gemeenteraad. Verder concludeert de commissie dat er geen sprake is van een ernstig vermoeden dat door een of meerdere stembureaus bij de stemopneming zodanige fouten zijn gemaakt dat zij van invloed op de zetelverdeling en/of de benoemde leden van de raad kunnen zijn.

Dit is ondertekend door de commissieleden M. Lamers, A. Eversteijn en R. Riphagen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dit betekent dat de door u genoemde personen morgen benoemd kunnen worden als nieuwe leden van deze gemeenteraad en daartoe de eed of de gelofte zullen afleggen. Ik dank de commissieleden voor het werk dat zij gedaan hebben.

4. Afscheid van de oude raad

De **voorzitter**: Sorry, het is een hele stapel, maar het is wel in lettergrootte 16; dat scheelt een stuk. Dan hoeft ik mijn bril niet op.

Leden van de raad, dames en heren. Vandaag, 28 maart 2018, komt voor een aantal van u een definitief einde aan het raadslidmaatschap: twaalf van de negentien leden van de raad vertrekken. U bent die uitdaging een aantal jaren geleden hoogstwaarschijnlijk aangegaan met groot enthousiasme en met de wens daadwerkelijk iets te kunnen betekenen voor Voorschoten en toch ten minste diegene te zijn die een steen in de Vliet verlegt, zodat er een verschil ontstaat. U zult daar in meerdere of mindere mate positief dan wel negatief in zijn verrast. Want bleek het in de praktijk soms toch niet ook wel taai en soms zelfs saai te zijn om avonden van huis te moeten zijn en te moeten vergaderen in commissieverband, de gemeenteraad of de eigen fractie? Dat is, sprekend vanuit de eigen ervaring als raadslid, een te somber beeld van het werk dat u heeft gedaan. Natuurlijk wordt er veel vergaderd, maar het werk is zeker betekenisvol voor inwoners, verenigingen en culturele en maatschappelijke instellingen. Het wordt geïnspireerd door de eigen politieke overtuiging, maar is altijd in het belang van de inwoners van Voorschoten.

Vandaag stopt dit werk voor een aantal raadsleden. Stoppen met iets is verduiveld lastig; denk alleen al aan de talloze pogingen om bijvoorbeeld met roken te stoppen of met het doen van eigenlijk nutteloze aankopen. Dit is puur hypothetisch, hoor! Als je getrouwd bent met een longarts, moet je dat roken toch in zo'n speech stoppen. Herman van Gunsteren schreef over "stoppen" een boek waarin hij stadia van stoppen beschrijft. Ik heb het nog eens doorgebladerd om te kijken of er ook een tip is om op een goede manier te kunnen stoppen, want waar stoppen normaal en geregeld is, zoals bij het beëindigen van een tennisspel of een bezoekje, kan dit even slikken vergen, maar doen we het wel. Maar bij stoppen dat te maken heeft met hobby's of met werk, blijkt stoppen in de praktijk soms best een probleem. We komen niet echt goed los van het werk, blijven nog hangen in oude gewoontes die te maken hadden met het werk en hebben nog geen ruimte voor iets nieuws gemaakt. Stoppen, zo stelt van Gunsteren, lukt beter als daarvoor overgangsrituelen beschikbaar zijn. Rituelen geven aan: zó doe je dat. Door hun vaste vorm en beschikbaarheid bevorderen rituelen de coördinatie die voor het stoppen is vereist. Zij geven het moment en de vorm aan. Bij het ontbreken van die ordenende rituelen wordt stoppen problematischer. Vroeger hadden we pensionering met 65 jaar, een vast tijdstip en een gestandaardiseerd feestelijk gebeuren met een traan en een lach. Nu, met vervroegde pensionering en de gouden handdruk, die daar soms ook bij hoort, is het moment van ophouden met werken echter onzeker geworden. Het feit dat je elk moment kunt stoppen, kent eigenlijk een perverse logica: hoe meer vrijheid, hoe makkelijker stoppen wordt uitgesteld tot een beter moment dan nu.

Ik heb geen idee hoe u, die het aangaat, zich heeft voorbereid op dit stoppen. Het is overigens wel een onderdeel van een vast ritueel; één keer in de vier jaar zijn er verkiezingen en wisselt de ploeg. Je zit erbij of niet, al naar gelang jouw partij gewonnen of verloren heeft en in hoeverre voorkeurstemmen roet voor jou in het eten hebben gegooid. Het ritueel mag bekend zijn, uw rol daarin niet, want uitslagen zijn onvoorspelbaar. Dus tenzij je zelf besloten hebt om niet terug te keren. kan dit afscheid toch nog onverwacht komen.

Ik wil graag de afscheidnemende raadsleden een persoonlijk woordje meegeven. Zoals ik dat ook meestal in de raad doe en gewend ben, begin ik aan mijn linkerkant, bij de fractie van de Partij van de Arbeid, gevormd door Henk Overbosch. Voor Henk komt het moment van afscheid voor de tweede keer. Heb je net dat rouwproces doorlopen en je vrijheid ingevuld, moet je weer terug in de politieke arena en in het keurslijf van de vergaderoutine. Niet dat ik het idee had dat Henk dit heel erg vond ... De hoeveelheid vragen en de actieve inbreng in de vergaderingen gaven niet het beeld van iemand die paste op de tent en die zich door de vergaderingen heen sleepte. Je hebt het werk weer met het grootste gemak opgepakt, daar waar je net gestopt was. Het vertrek van Jan-Paul Middelburg zorgde voor een Heintje Davids-effect. Ik hoop dat Ad de Graaf niet voortijdig vertrekt, want waarschijnlijk ben je dan toch weer de klos. Je weet het natuurlijk nooit en drie keer is scheepsrecht maar voor nu bedank ik je voor je inzet. Dank je wel!

(Applaus)

De **voorzitter**: Peter van der Haven, je koos ervoor om in 2016 de balans tussen gezin, persoonlijk leven en je politieke activiteiten te herstellen. Bij je vertrek sprak toenmalig fractievoorzitter Nanning Mol over je: "Peter heeft een ontzettend belangrijke bijdrage geleverd aan de VVD in Voorschoten in de afgelopen jaren. Zijn kennis op het gebied van financiën en zijn scherpe politieke gevoel zijn van grote waarde geweest. Daarnaast is Peter als mens gewoon een topper en een onlosmakelijk onderdeel van ons team". Je kreeg maar een paar maanden de tijd om die privébalans weer in evenwicht te brengen, want fractievoorzitter Nanning Mol vertrok en je besloot de vacature van raadslid opnieuw in te vullen. Het waren een paar heftige maanden maar in die paar maanden heb je je volledig op en in het debat gegooid en daar ben je eigenlijk best goed in. Geslepen en gewiekt, fel en met stemverheffing – soms bijna door de microfoon heen – maar nooit echt persoonlijk, want het is spelen op de bal en niet op de persoon. Ik wens je in de komende tijd de rust van de zijlijn maar bedank je voor nu voor het spelen in deze arena. Dank je wel!

(Applaus)

De **voorzitter**: Ik had vanavond ook graag persoonlijk afscheid willen nemen van René Smittenaar, maar dat is niet mogelijk. René ligt in het ziekenhuis en is ernstig ziek. Toch een paar woorden. Hij nam in 2014 afscheid van de raad en deed dat eigenlijk met gezonde tegenzin. Kenner van Voorschoten in hart en nieren en met grote betrokkenheid had hij dertien jaar gefunctioneerd als raadslid, waarvoor hij ook koninklijk werd onderscheiden. Fysiek gaat het op dit moment niet goed en dat is de reden waarom hij er vanavond niet bij kan zijn. Van mijn kant een bijzonder hartelijke dank voor zijn inzet en de tijd die hij opnieuw bereid was te investeren in deze gemeenteraad. Dank je wel!

(Applaus)

De **voorzitter**: We nemen vanavond ook afscheid van de personele invulling van een complete fractie; dat is best bijzonder. De leden en kiezers van D66 hebben ervoor gekozen het hele team te vernieuwen. En hoewel de "oudjes" het nog best deden, is het soms tijd voor verjonging en vernieuwing, zoals dat in het jargon heet. U snapt best wat ik daarmee bedoel.

Marco van der Meij: op de website van D66 ben je helder over de motivatie achter je raadslidmaatschap. Je schrijft daar: "Voorschoten is mijn hele leven al 'mijn' gemeente. Ik ben blij dat ik – als ondernemer – nu kan bijdragen om Voorschoten als de mooiste gemeente van Zuid-Holland verder groen, duurzaam en gezond te houden." In 2014 keerde D66 met drie zetels terug in de Voorschotense gemeenteraad; deelname aan een nieuw college leek daarmee een logisch gevolg, maar de onderhandelingen verliepen anders en D66 kwam in de oppositiebanken. Je hebt je van die taak sterk gekwet, altijd met de laptop in de aanslag om je betoog van daaruit te kunnen houden. De Duivenvoordecorridor loopt voor jou als een rode draad door deze raadsperiode heen, maar ongetwijfeld ook al op andere momenten daarvoor. Het in de fractie gedeelde verlangen werd meermaals onder de aandacht gebracht van eenieder in deze raad en met vuur en zwaard verdedigd, maar met de winst voor het open gebied kwam je helaas niet weg. Het wordt een andere invulling, niet alleen van het gebied maar ook voor jou, van je vrije tijd. Daar zul je ongetwijfeld in gaan slagen. Dank voor je inzet, je betrokkenheid en de bevologenheid waarmee je het debat voerde.

(Applaus)

De **voorzitter**: Aisia Okma: als motivatie voor jouw raadslidmaatschap las ik op de D66-website dat je het vermogen om vooruitstrevend en duurzaam vooruit te kijken had gemist in de raad – ja, dat zijn zware woorden, maar dat staat er echt nog en ik kan het nog terugvinden; alles blijft bewaard – en dat je graag een poging wilde wagen om dat geluid terug te brengen, omdat gemeenten steeds meer taken op hun bord krijgen. Het valt niet mee om al die taken goed uit te voeren en de dienstverlening op peil te houden. Dit was echter wel het moment om erop te letten dat gemeenten goede plannen maken en dat gemeentelijke taken straks worden uitgevoerd op een prettige en efficiënte manier. Daar wilde je graag over meedenken en aan meedoen. Dat meedenken is zeker gelukt. Je was vasthoudend op de dossiers waarvan je vond dat anderen die onvoldoende op het netvlies bleken te hebben. De Stichting Voor Elkaar was zo'n dossier. Of je echt tevreden bent over de uitkomsten van de discussies, laat zich raden. Je gedrevenheid was groot en ook de manier waarop je "buiten de deur" met betrokkenen overleg voerde, dwingt respect af. Een welgemeend dank je wel is dan ook op zijn plaats.

(Applaus)

De **voorzitter**: Rik Riphagen: ja, op zo'n partijwebsite is best veel te lezen als je iets zoekt, want ook jij gaf daar een beschrijving van de motivatie waarmee je aan de klus begon. Ik citeer: "Als techneut met een sociaal hart en een brede bedrijfskundige opleiding, ervaring en interesse wil ik heel graag een bijdrage leveren aan het in stand houden van de kwaliteiten van Voorschoten en daar waar gewenst en mogelijk om deze binnen de kaders van D66 en de ontwikkelde programma's te verbeteren." Je bent er een tijdje tussenuit geweest vanwege een forse medische ingreep. In die periode werd je vervangen door Peter Paul Lippinkhof. Toen ik eind 2016 in Voorschoten kwam, had je net het stokje weer overgenomen en hoewel niet altijd met het grootste en het eerste woord, heb je een mooie bijdrage kunnen en mogen leveren. Ook jou zeg ik daarvoor hartelijk dank.

(Applaus)

De **voorzitter**: Nu ga ik naar de andere kant. Straks moet ik met een verrekijker naar het eindpunt kijken, maar ik sla de CDA-fractie over, want daar verandert helemaal niks.

(Applaus)

De **voorzitter**: Ik weet niet hoe ik dit applaus moet duiden! GroenLinks vernieuwt de hele fractie van twee en breidt haar tegelijk fors uit met 100%. Dat is best een aardige score. Dat betekent een afscheid van Fer von der Assen en Monique Lamers.

Fer von der Assen: van Landbouwwaad in Oost-Afrika naar raadslid in Voorschoten, dat is nauwelijks een verschil te noemen. Maar ik lees ook dat je vanaf 1986 in Voorschoten woont en na je pensionering actief bent geworden op velerlei terreinen, waaronder Vluchtelingenwerk Voorschoten en de Agrarische Natuurvereniging Santvoorde. Je was en bent ook secretaris van de Stichting Musica Antica da Camera. Eind 2007 ben je lid geworden van de steunfractie van GroenLinks en in maart 2008 ben je burgerraadslid geworden van de commissie Wonen, Ruimte en Groen. Sinds maart 2014 ben je raadslid en heb je de portefeuille in de commissie Wonen, Ruimte en Groen en de commissie Burger en Bestuur ingevuld. Tijdens de vergaderingen bleek jouw grote betrokkenheid bij die onderwerpen en de scherpte waarmee je je had voorbereid op het debat. Altijd rustig en correct; ik heb nooit enige vorm van stemverheffing kunnen ontdekken, terwijl ik zeker weet dat je je soms ongelofelijk hebt geërgerd aan sprekers in deze raad. Vandaag houdt het op in deze raad, maar ik kan me bijna niet voorstellen dat je niet op de een of andere manier betrokken blijft bij al die onderwerpen die je zo na aan het hart liggen. Voor nu dank ik je heel hartelijk.

(Applaus)

De **voorzitter**: Monique Lamers: voor nu is dit een afscheid van de raad, maar wellicht is er in de toekomst een andere plek in deze ruimte voor je gereserveerd. Dat wachten we met elkaar geduldig af. Je bent lid van de gemeenteraad sinds 2006 en sinds 2008 fractievoorzitter. Je zegt van jezelf dat je je in wil zetten voor het mooier maken van de wereld; ik zou daaraan willen toevoegen: te beginnen met Voorschoten. Van de vakgroep Theoretische psychologie naar leerkracht op een basisschool, voor jou is sociaal en groen beleid belangrijk voor een prettige en toekomstbestendige samenleving. Het is voor jou ook dé manier om enorme uitdagingen als het verminderen van de opwarming van de aarde, het behoud van ecologische rijkdom, het beschermen van voorzieningen en de eerlijke verdeling van onze welvaart het hoofd te kunnen bieden. Je hebt je in de afgelopen jaren sterk gemaakt voor de lokale democratie; burgerparticipatie was een onderwerp dat je na aan het hart lag. Zoals je zelf zegt: "Onze democratie is het waard om voor op te komen; het is niet het meest perfecte systeem maar wel het beste dat we hebben." Ik heb altijd bewondering gehad voor de door jou getoonde dossierkennis. Je wist de heren in dit gezelschap soms in vileine bewoordingen te wijzen op

onvolkomenheden in hun betoog. Is het niet in de lokale politiek, dan zul jij wel elders in het maatschappelijke domein nog vele vrijwilligersfuncties vervullen, maar voor nu dank ik je voor de twaalf jaar waarin je je op deze manier hebt ingezet voor de Voorschotense samenleving.

(Applaus)

De **voorzitter**: Dames en heren, ook bij ONS Voorschoten vindt een complete wissel plaats dankzij de voorkeurstemmen die zijn uitgebracht. Ik ga de fractie langs.

Jan Smit: van "niet kletsen, maar doen" naar "Ik zeg wat ik doe en ik doe wat ik zeg" is niet zo'n grote stap. In beide motto's klinkt het aanpakken door waar je voor staat. In 010 zeggen ze dan "niet lullen maar poetsen". Je werd, mede geïnspireerd door Bianca Bremer, burgerraadslid en later raadslid om wat te doen voor Voorschoten en haar inwoners. Transparanter moest het, duidelijker en ook veiliger, want je beroep bij de politie maakte dat je de zwakke plekken in Voorschoten goed wist te benoemen. Gelukkig is Voorschoten een erg rustige gemeente. Dat moet ook zo blijven en daar zette je je voor in. Voor jou komt dit afscheid niet verwacht. Je werd door Marleen Persoon verdrongen van de tweede plaats op de lijst, omdat Voorschoten de vrouwen miste tijdens de debatten; althans, dat is mijn veronderstelling. Dat is zuur, maar je bent genoeg democraat om je daarbij neer te leggen. Voor nu is er misschien de mogelijkheid om als burgerraadslid toch terug te komen. Dat is aan jou en aan de partij, maar voor nu een welgemeend dank je wel.

(Applaus)

De **voorzitter**: Alphons Eversteijn: een beetje de Heintje Davids als het gaat om het fractievoorzitterschap van ONS Voorschoten. Raadslid sinds 2010 en in 2015 nam je het fractievoorzitterschap over van Hans Rasch. Toen heb je dat zelf om gezondheidsredenen weer teruggegeven aan Hans en toen Hans wethouder werd, kwam het weer terug naar jou. Door je vak als kapper en met de eigen kapsalon was het natuurlijk niet zo moeilijk om alles wat er gebeurde in Voorschoten, stevig in de gaten te houden. De klanten in jouw zaak deelden hun emoties en belevenissen, die ongetwijfeld tot inspiratie voor de lokale politiek hebben gediend. Je was geen man van grote betogen en je was het vaak eens met het college, wat natuurlijk buitengewoon plezierig is als je lid bent van dat college, maar – laat ik het netjes zeggen – soms was de dualiteit iets uit het perspectief verdwenen. Het raadslidmaatschap stopt en daarmee ontstaat genoeg ruimte voor nieuwe dingen. Ik weet niet of politiek echt jouw ding is, maar ik weet wel dat je als ondernemer

steeds opnieuw zult blijven zoeken naar nieuwe uitdagingen. Dank voor je inzet en het ga je vooral erg goed.

(Applaus)

De **voorzitter**: Joost van Eysden: je kwam in de fractie door het vertrek van wethouder Bianca Bremer en het doorschuiven van Hans Rasch naar de plek die daardoor vrijkwam. Tussentijds binnenkomen in een fractie is altijd lastig, maar je had al warmgedraaid in de coulissen als burgerraadslid, waardoor het niet als een volledig onbekende wereld voelde. Je was ook niet iemand van uitgebreide betogen. Aanpakken is meer jouw stijl, maar je gebruikte die weinige zorgvuldige woorden wel heel goed. Jouw sociale, open houding is wellicht te verklaren vanuit je werk als barman in café Lindeboom in de Voorstraat. Je bent nog op een leeftijd waarop in de politiek en daarbuiten vele wegen openstaan. Het was treffend dat je na een werkbezoek aan de vrijwillige brandweer als inspiratiebron je hebt voorgenomen om je aan te melden als vrijwilliger. Ik zou zeggen: ga daarvoor. De komende jaren zijn er daarnaast genoeg vacatures in het openbaar bestuur; waterschappen en de provincie kunnen goede kandidaten altijd gebruiken.

(Applaus)

De **voorzitter**: Ans Schrijver is er vanavond niet bij. Ze heeft dit zelf zo bepaald. Ans heeft zich in de afgelopen periode ingezet binnen de commissie Mens en Samenleving, een terrein dat haar zeer na aan het hart heeft gelegen. De doorontwikkeling van het Centrum voor Jeugd en Gezin en de jeugdzorg waren onderwerpen waar Ans hart en ziel in legde. Naast het werk als raadslid was er de familie en het nieuwe familiehuis in Zeeland waar ze met volle teugen van genoot. Een mensenmens met hart voor de samenleving. De tijd van stoppen is gekomen, een bewuste keuze, waarbij moet worden aangetekend dat de moed om door te gaan niet nobeler is dan de moed om te stoppen. Ik spreek dan ook een woord van dank uit voor alle tijd en inzet die door Ans in deze raad zijn ingezet.

(Applaus)

De **voorzitter**: Dames en heren, de raad van Voorschoten wordt vernieuwd; "verjongd" is misschien nog iets te optimistisch. Na vanavond gaan we, zoals het in moties zo mooi heet, over tot de orde van de dag. Morgenavond wordt de nieuwe raad geïnstalleerd en zal de Voorschotenaar haar pijlen richten op de nieuwe club.

Vanavond bent u nog het stralend middelpunt. Geniet daar ook gewoon een beetje van. Er is genoeg om met trots en plezier op terug te kijken.

Bij een afscheid horen cadeaus. U die vertrekt, krijgt een mooi aandenken; zo hoort dat. We hebben gemeend de vertrekkers iets van glas te moeten geven. Die glazen schaal staat hier. We hebben er één uitgepakt. U krijgt straks een doos en daar zit deze glazen schaal in, met het wapen van Voorschoten erin. Ik ben zelf een fan van glas, want glas is transparant, iets waar de politiek om vraagt. Glas is breekbaar en moet met zorg worden behandeld, net als het vertrouwen dat je in de politiek van inwoners krijgt. Geslepen glas kan door de zon stoffen doen ontbranden, net zoals politieke uitspraken kunnen leiden tot woede en onbegrip. Glas beschermt tegen buitenlucht, aanraking en kou, net zoals de politiek de kwetsbare inwoner kan beschermen door het nemen van maatregelen waardoor mensen kansen krijgen en verder kunnen gaan. Glas is onbuigzaam en soms moet je dat in de politiek kunnen zijn om niet mee te waaien met populistische winden. U krijgt vandaag zo'n glazen object. U kunt het vullen, u kunt ermee gooien, u kunt het neerzetten of er gewoon van genieten in de wetenschap dat het cadeau u zeer was gegund.

Ik wil besluiten met een gedichtje van Toon Hermans over politiek:

"Politiek is handjes drukken,
dreigen, sjoemelen en bukken,
katten uit de bomen kijken,
overreden, over-lijken,
schipperen of schaakmat zetten,
lange speeches, korte metten,
witte voetjes, pan uit vegen,
passen, meten, wikken, wegen,
lachjes, dansjes, Judas-kusjes,
loeren draaien, dooie musjes,
veel beloven, vleien, paaien,
de kunst om om iets heen te draaien,
d'r is geen liefde, regelrecht,
en daar is alles mee gezegd."

Zoals ik bij het begin van mijn speech al aangaf, is dit een te somber beeld van de politiek. Lokale politici als u, de raadsleden waarvan we vandaag afscheid nemen en de raadsleden die we morgen installeren in de nieuwe raad, hebben de liefde wel degelijk toegevoegd aan het werk dat ze deden. Ze stopten het erin en haalden het

eruit, altijd met het belang van de inwoners van Voorschoten in gedachten. Dank daarvoor en het ga u allen ongelofelijk goed.

(Applaus)

De **voorzitter**: De griffier heeft u vanmiddag in een mail aangegeven dat het leuk zou zijn als per fractie iemand het woord tot ons allen richt.

De heer **Overbosch** (PvdA): Na het mailtje van de griffier ben ik onmiddellijk aan de slag gegaan, voorzitter. Beste raads- en commissieleden, burgemeester, griffier, wethouders en andere aanwezigen, vanavond neem ik niet voor de tweede keer maar voor de derde keer afscheid van de raad van Voorschoten. De burgemeester noemde die verschillende afscheiden al. Voor mij geldt dat alle goede dingen in drieën bestaan. Dat is ook een spreekwoord. Dat zal nu ook zo zijn, want spreekwoorden bevatten eeuwenlang gestolde wijsheid.

Op de afgelopen raadsperiode van vier jaar kijk ik met gemengde gevoelens terug. Ik ga daar nu niet op in. Ik verwijs naar mijn bijdrage in het afscheidboek voor oud-burgemeester Staatsen en in – zoals de griffie het noemt – het reflectieboekje op de periode 2014–2018.

Ik heb al met al twintig jaar met volle inzet en betrokkenheid voor de Voorschotense gemeente en gemeenschap gewerkt: twaalf jaar als gemeentesecretaris in de periode 1986–1998 en acht jaar in de politiek in de periode 2010–2018. Ik kan dus terugkijken op een periode van meer dan 30 jaar. Constant daarin is gebleven dat Voorschoten nog steeds een prachtige gemeente is om in te leven. Dat geldt voor wonen, werken, opgroeien, recreëren, sporten en actief zijn in het verenigingsleven. Wij mogen onze zegeningen tellen.

Wat ook constant is gebleven, is dat ik altijd veel aardige en gemotiveerde ambtenaren en politici heb ontmoet, allemaal mensen met een warm hart voor ons dorp en allemaal mensen waarmee het prettig samenwerken was. In de politiek manifesteert zich dat natuurlijk anders dan binnen een professionele ambtelijke organisatie, want als raadslid moet je niet alleen volksvertegenwoordiger zijn, maar moet je ook politieke kaders stellen en het college controleren. Per definitie gaat het dan vaak over zaken waarover verschillend wordt gedacht. De onderlinge persoonlijke sfeer is ook in de politiek gelukkig vaak goed, zonder dat het klef wordt. Dat is veel waard. Er waren bij ons geen toestanden waarbij mensen niet met elkaar wilden praten. Er was ook geen bestuurscultuur waarin andersdenkenden

werden genegeerd en geïsoleerd. Ik wens de nieuwe raad en het nieuwe college toe dat de politiek scherp, kritisch, creatief en transparant zal zijn. Ook hoop ik dat de nieuwe raad snel een richtinggevende uitspraak zal doen over de hoofdrichting van bestuurlijke samenwerking in de komende jaren. Die belangrijke keuze is noodzakelijk om orde te kunnen scheppen in de veelheid van samenwerkingsvormen. Die keuze is ook noodzakelijk om de Werkorganisatie Duivenvoorde en de pakweg 400 mensen die daar werken, helderheid over de toekomst te geven.

Ik roep de Voorschotense politiek op om de inwoners goed te betrekken bij de moeilijke keuzes die gemaakt moeten worden. Elke uiteindelijke keuze van de gemeenteraad zal weerstanden oproepen. Ik blijf er echter van overtuigd dat de inwoners uiteindelijk meer respect hebben voor het maken van een moeilijke keuze dan voor pappen en nathouden.

Tot slot. Ik dank de burgemeester voor wat zij zojuist heeft gezegd. Ik ben uitermate blij dat de Partij van de Arbeid haar zetel in deze raad heeft kunnen behouden. Ik wens mijn opvolger Ad de Graaf veel succes toe in de nieuwe constellatie en vooral ook veel plezier in dit bijzondere werk, want het werk levert absoluut plezier op. Dat heeft de burgemeester in haar toespraak terecht heel nadrukkelijk gezegd. Datzelfde geldt uiteraard voor commissielid Marjolijn Eshuis. Voor de goede samenwerking dank ik alle raads- en commissieleden, de medewerkers van de griffie, de bodes, de ambtelijke medewerkers en de drie wethouders. De waarnemend burgemeester dank ik in het bijzonder. Zij is al meer dan anderhalf jaar het boegbeeld van het gemeentebestuur. Boegbeelden werden vroeger door de Vikingen op de voorkant van het schip geplaatst om hen zo tegen zeemonsters te beschermen. Ik laat het graag aan de nieuwe raad over om te bepalen wie bij ons nu de monsters zijn. Het ga u allen persoonlijk heel erg goed. Dank u wel!

(Applaus)

De heer **Van den Dool** (VVD): Voorzitter. De VVD neemt ook afscheid van de raad in deze setting. Daar wil ik dus wat woorden aan wijden. Dat geldt voor alle partijen, waarvan vier partijen de oppositie vormen. Ik houd niet altijd van die scheiding tussen oppositie en coalitie, maar ik dank toch alle oppositiepartijen – de SP, de PvdA, GroenLinks en D66 – voor het feit dat zij vier jaar lang stevig oppositie hebben gevoerd, want dat hebben we gewoon echt nodig. U heeft met tomeloze energie in beleidsstukken of in dingen die wij als coalitie gezegd hebben, toch altijd

weer dingen weten te vinden die u wilde veranderen en daarbij heeft u duidelijk gemaakt waarom u dat wilde veranderen. U heeft misschien niet altijd zelf ervaren dat dat effect heeft gehad, maar dat heeft het in ieder geval wel op ons persoonlijk gehad omdat wij daardoor bleven nadenken of het misschien een klein beetje anders moest. We hebben er dan toch wel over nagedacht of dat kon en of dat moest. Daar heeft u een resultaat van gezien; wellicht ook niet, maar toch dank aan alle vier partijen voor het feit dat zij dat steeds hebben geprobeerd.

Uiteraard ook dank aan de coalitiepartijen voor de gezamenlijke inzet, ook in moeilijke tijden, waarin de collegeleden van alle coalitiepartijen zijn vervangen. We hebben problemen gehad met de financiën en de bestuurskracht van Voorschoten was niet goed, maar we hebben er toch met elkaar gestaan om daar herstel in te brengen en een basis te leggen waar de nieuwe raad mee verder zal moeten gaan.

Ik ga nu even de raadsleden langs die op dit moment afscheid nemen, te beginnen met de Partij van de Arbeid en met Henk in het bijzonder. Je weet dat we hier over veel dingen een stevig debat hebben gehad. We zijn het niet altijd eens geweest. Ik haal daar een paar kleine dingen uit: de financiën, fietsstraten, kruispunten, allerlei procedures en nog meer procedures, bijvoorbeeld hoeveel spreektijd je hebt en of je daar wel of niet overheen mag gaan. Maar Henk, ik zie je ook nu lachen, want we kunnen er aan het eind altijd wel weer een beetje om lachen en het heeft ook echt altijd wel een beetje geholpen om ons scherp te houden en om te kijken waar Henk mee kwam, of hij misschien toch een punt had waardoor we iets moesten wijzigen en of we daar nog eens over moesten nadenken. Ik wil je echt hartelijk danken voor de tomeloze inzet die je daar steeds in gehad hebt.

Bij D66 zijn er drie vertrekkende raadsleden. Marco, wij keken altijd uit naar jouw algemene beschouwing: welke verrassing zouden we van jou krijgen? Dat bedoel ik echt in positieve zin. Als jij iets verrassends bracht, ging je daar toch even over nadenken: waar komt dit vandaan, wat bedoelt hij en wat gaan we ermee doen? Veel dank daarvoor. Voor jouw hele fractie geldt dat jullie allemaal veel inzet hebben getoond op het punt van de Duivenvoordecorridor, omdat jullie daar iets anders wilden. Daar hebben jullie je ontzettend hard voor ingezet. Dat heeft echt wel effect gehad in de wijze waarop wij daarover nadachten. Daar wil ik jullie eigenlijk als hele fractie specifiek voor bedanken. Rik, ook jij hebt je daar hard voor ingezet, net als de commissieleden. Aisia, jij hebt je natuurlijk vooral ingezet in de commissie M&S. Daar was ik dit keer weliswaar wat minder en ook niet als voorzitter bij betrokken, maar ook daarvoor dank ik jou specifiek.

Ik kan de CDA-fractie overslaan en kom bij de fractie van GroenLinks. Fer, ook jij bedankt, vooral ook voor jouw inzet in de regio. Je bent ook lid geweest van de klankbordgroep waar ik zelf in zat. Daarin hebben we goed en prettig met elkaar samengewerkt, ook op de beleidsterreinen van de commissie Wonen, Ruimte en Groen, waar we samen in hebben gezeten. Je hebt daar met verve dingen naar voren gebracht waar ik elke keer toch weer over na moest denken: misschien heeft hij een punt en moet ik daar toch anders over denken. Echt, Fer, daar ben je vasthoudend in geweest. Dank daarvoor.

Monique, na heel wat jaren. Je hebt zoveel energie getoond. Je bracht dingen elke keer met zoveel verve. Dan keek je volgens mij recht over die tafel en dan zag je misschien mijn gezicht. Dan dacht je misschien: o, wat doet hij nu weer, waarom moet hij nu weer nee schudden? Maar je bleef doorgaan. Ik weet nog dat er in de afgelopen herfst, in november, een onderwerp was waarover je mij opbelde. Toen zei je tegen me: Sjoerd, je moet altijd blijven strijden voor je idealen. Dat vind ik gewoon mooi, Monique. Ik heb dat zelf misschien niet zo, maar dat jij dat gewoon doet, daar word misschien zelfs ik strijdbaar van. Dat typeert jou ook. Als de RijnlandRoute geopend wordt, verwacht ik ook dat jij je spandoek van zolder haalt en dat je daar toch gewoon gaat staan. Dat verwacht ik van jou. Monique, jij hebt zoveel jaren dingen met verve gebracht. Elke keer heb je geprobeerd om er door middel van dóór blijven vragen en dóór blijven vragen achter te komen waar misschien toch iets mis zat. Af en toe is dat inderdaad ook wel terecht geweest. Dat is goed. Het is echt bewonderenswaardig dat mensen dat blijven doen. Dank daarvoor.

Net als Monique weet ook Jan nog dat we ook in de brandweerkazerne hebben gezeten. Ja, Jan, je weet dat nog heel goed; ik zie je al lachen. Vooral dank voor je inzet voor de onderwerpen veiligheid en politie, waarover jij natuurlijk ook met kennis van zaken dingen hebt weten te brengen. Dat is altijd goed. Dus veel dank daarvoor.

Alphons, jou kennen we natuurlijk ook als medefractievoorzitter van een coalitiepartij. Goed gedaan! Ik weet dat het af en toe lastig voor jou was en dat je, ook door gezondheidsredenen, af en toe ook even wisselde. Ik heb er respect voor dat je je er toch in vastbeet en dat je het, de boel leidend, met elkaar toch tot een goed einde wist te brengen. Dank daarvoor.

Joost, het was kort, maar ik herinner me het ongetwijfeld nog goed dat we ook na afloop nog even doorgingen. Het was een korte periode, maar je bracht de dingen

ook altijd kort maar vooral duidelijk. Dat is gewaardeerd. Veel geluk bij de opleiding bij de brandweer en wellicht ga je nog allerlei andere dingen vrijwillig doen. We weten nu dat je, als we je eenmaal in contact brengen met iets, meteen inschuift. Dat komt dus goed.

We willen ook Ans Schrijver, helaas niet aanwezig, zeer danken, vooral voor haar inzet in de commissie M&S. Ik denk dat die samenwerking voor mijn collega André in 't Veen van grote waarde is geweest door haar kennis van zaken. Ze las altijd alles tot de laatste punt en vond daar iets van. Dat stemde ze ook keurig netjes met elkaar af, vooral in de coalitie. Dat hebben wij zeer gewaardeerd. Daar willen wij Ans Schrijver dus voor danken.

Tot slot mijn eigen fractie. Ik begin met de afwezige, René Smittenaar. Wij vinden het natuurlijk buitengewoon jammer, vooral voor hemzelf, dat hij vanwege gezondheidsredenen hier niet kan zijn. We weten allemaal dat hij een hersentumor heeft gehad. Dat leidt tot enkele complicaties. We hebben hem en zijn werk hier heel veel jaren mee mogen maken, maar deze complicatie kwam op dit onhandige moment, waarop hij afscheid moet nemen, en leidde er zelfs toe dat hij in het ziekenhuis moet blijven en hier niet aanwezig kan zijn. Wij zullen op een beter moment afscheid van hem nemen, in ieder geval in de fractie maar wellicht ook hier nog een keer. Daar hopen we op.

Dat brengt me bij Peter, die nogmaals afscheid neemt. Iedereen weet nog heel goed dat je er in je eerste raadsvergadering was en dat je ook in de laatste vergadering hier sprak, want we hadden toch wel een beetje gemist hoe jij punten af en toe luid en duidelijk maar vooral op je eigen toon weet te brengen, wel altijd gebaseerd op feiten en altijd keurig op de bal gespeeld. Dat dwingt respect af. Ik kan het niet laten om nog een anekdote te vertellen, Peter. Ik hoop niet dat je dat heel erg vindt. Het is ook een beetje ter lering van mensen om te laten zien dat het nodig is dat iemand af en toe heel luid en duidelijk iets zegt waardoor je op andere gedachten komt. Er was een groot dossier waar een architect waarschijnlijk honderden uren aan had besteed. De hele cultuurhistorische waarde werd in 50 bladzijden beschreven. Peter leest dat dan helemaal, kijkt naar de plaatjes en belt vervolgens op: "Sjoerd, dit gaan we toch niet doen? Ik zie een paar schoendozen en een witte drol." Ik ga dan politiek corrigerend met Peter te werk en probeer hem ervan te overtuigen dat we het zo niet kunnen brengen, maar ik weet dat hij ook wel een beetje gelijk heeft, want hij heeft het wel helemaal gelezen en het is ook echt zo. En Peter weet uiteindelijk dat ik ook wel een beetje gelijk heb. Het uiteindelijke effect is misschien dat het niet wit wordt maar crèmewit, maar Peter brengt het zo duidelijk

zoals eenieder op straat het ook tegen je kan zeggen, terwijl Peter het wel helemaal gelezen heeft. Hij zegt het gewoon keihard en duidelijk en dwingt daar ook respect mee af. Peter, ik hoop dat opvolgers in de fractie dat van jou kunnen overnemen, want dat hebben we in de eigen fractie heel hard nodig. Ik hoop ook dat elke andere fractie zo'n iemand met die inzet en vooral die toon heeft, want dat is echt ontzettend waardevol. Ik wil je daarvoor bedanken. Ik pak de afscheidsspullen en die geef ik meteen aan jou.

(Applaus)

De heer **Van der Meij** (D66): Mevrouw de voorzitter. Wij zijn met z'n drieën een fractie. Ik heb vanmiddag afgesproken dat ik wat korter spreek, zodat mijn andere fractieleden ook even iets kunnen zeggen.

Zoals jullie weten – of anders weten jullie het nu – heb ik een volkstuin. Daar liep ik afgelopen weekend weer eens. Dan zie ik weer allerlei jonge bloemetjes en plantjes opkomen. Vorig jaar verplante ik mijn rabarberplanten, die verspreid over de volkstuin stonden. Ik heb ze op één plek gezet en ze komen allemaal weer op. Ik zie dat ook met raden en met raadsleden: ze worden verpoot en dan komen ze op een andere plek toch weer terug.

Over dat terugkomen gesproken: ik wil even terugkijken. Deze fractie kreeg vier jaar geleden ongeveer 1.700 stemmen. Bij elke verkiezing in Voorschoten – althans, bij de verkiezingen waarbij ik nog in een stemlokaal mocht zitten – liep dat aantal op. Ik denk dat dat terecht is. Ik wil Aisia en Rik dan ook bedanken voor de zaken waarvoor wij ons hebben ingezet. Ik noem de financiën, de groene draad – ik wil het niet "de rode draad" noemen – van het behouden van de Duivenvoordecorridor en, met name vanuit de mensen van Mens en Samenleving, Hans en Aisia, de aandacht voor vergeten groepen, namelijk een groep jongeren en vereenzaamde ouderen.

Ik heb het nog eens nagekeken en heb geconstateerd dat D66 eigenlijk de grootste fractie in de raad was. Laat ik dat explicieter en beter zeggen: we hebben de meeste raadsleden geleverd, namelijk zes, waarvan er één twee keer. Die heb ik dus gewoon meegeteld als tweede man. Eerst vertrok Hugo. Die heeft u niet meegemaakt; die verhuisde naar Groningen. Peter Paul nam Rik waar en Rik kon weer terugkomen. Kortom, je kunt ons verpoten en verplaatsen, maar wij bloeien altijd weer op. Daarom geef ik het woord graag aan twee andere opbloeiërs, Aisia en Rik.

(Applaus)

Mevrouw **Okma** (D66): Dank je wel voor je woorden, Marco. Ik wil allereerst iedereen in de raad bedanken voor de samenwerking. Natuurlijk geldt dat iets meer voor de oppositie, want daarmee hebben wij meer kunnen samenwerken, maar het geldt ook voor de coalitie, want ook daarmee hebben we af en toe geschakeld en oplossingen kunnen vinden voor moties of amendementen. Dan was er ineens een meerderheid, met ons daarbij. Ik heb het altijd heel interessant en heel leuk gevonden om de verschillende stijlen te horen, of het nou ging om citaten van Cees Bremmer of de bevlogenheid van Erik Maassen. Iedereen had altijd zijn eigen invalshoek.

Ik heb de hele dag in een congres gezeten over de veranderingen in de samenleving. Daar heb ik mijn praatje op geënt. Toen ik in december de kerstkaarten probeerde te versturen, zat de brievenbus helemaal vol. Geen punt, dacht ik, ik loop wel naar de volgende brievenbus, maar die bleek PostNL weg te hebben gehaald en ook de daaropvolgende brievenbus was weg. De brief verdwijnt, daar komt mail voor in de plaats, bellen wordt minder en appen neemt het over. Ik wil maar zeggen: in de tijd waarin wij over passages of slechts woorden in raadsvoorstellen hebben gesproken, veranderde Nederland echt in een heel rap tempo. Ook wij communiceerden vaak via de digitale weg, maar wij namen ook vaak nog de tijd om te luisteren naar elkaar en elkaars argumenten, om kennis te maken met mensen en om soms een hele avond te praten. Ik denk dat die snelheid van de ontwikkelingen een groot effect kan hebben op het werk van de raad en op de verwachtingen van mensen. Het vraagt wat om tijd te steken in lokale netwerken. En vertrouwen komt te voet, maar gaat per whatsappje weer weg. Het vraagt wat van mensen om zich open te stellen en problemen te delen en het vraagt nog meer van mensen, ook in Voorschoten, om het vertrouwen te houden, ook in een gemeenteraad, als zij geen gehoor vinden voor wat zij graag gerealiseerd zien. Mensen verwachten volgens mij wat sneller invloed te hebben dan zoals het nu soms gaat. Wij hebben vanuit de fractie altijd ons best gedaan om goed contact te leggen met mensen in Voorschoten. Ik vond het altijd mooi om te doen en ik heb er ook van genoten dat ik zoveel mensen heb leren kennen, maar ik denk wel dat het voor de gemeente en de volgende raad goed is om na te denken over wat je nou waarmaakt voor mensen, omdat de tijd zo snel verandert. Soms lijken de veranderingen in onze raad zo langzaam en zo klein te zijn.

(Applaus)

De heer **Riphagen** (D66): Ik ben de derde in het rijtje. Ik ben hier inderdaad eigenlijk twee keer geweest. Misschien telt dat wel een beetje dubbel. Het is in ieder geval

mooi om hier op de laatste dag nog een paar woorden te kunnen zeggen in deze zaal. Dat doe ik met gemengde emoties, want afscheid nemen doet altijd een beetje zeer. In de periode waarin ik hier geweest ben, heb ik er erg van genoten, ook al was het soms moeilijk en lastig. De heftigheid werd vaak overschaduwd door de lengte. Ik weet niet meer hoe vaak ik 's avonds na 1.00 uur thuis ben gekomen en ik weet ook niet meer of dat door de lengte van de vergadering kwam of door wat daarna nog gebeurde. Het was in ieder geval heftig genoeg.

Marco, wat je zei over die oude en nieuwe plantjes zei, was mooi. Voor ons betekent dat dat er een nieuwe fractie komt. Bij dezen een woord van dank voor het college en de hele raad, maar met name voor Marco en Aisia en zeker ook voor Peter Paul Lippinkhof, die mij een tijdje heeft mogen vervangen. Ik ben gezond weer teruggekomen. Hij heeft dat op een fantastische manier gedaan. Ik wil ook Jolien Schroot, die volgens mij straks ergens aan deze kant zal zitten, zeer bedanken voor de inzet in de fractie en ook in de commissie.

We hebben als raad de afgelopen periode erg veel werk verzet en erg veel dossiers behandeld. Die zal ik niet allemaal benoemen, want dan is mijn spreektijd over. O nee, er hangt geen klok. Toen ik vanavond hierheen reed – door het slechte weer heb ik toch een keer de auto genomen – keek ik met mijn linkeroog naar het station. Toen dacht ik: ja, die parkeerplaats is toch echt te groot. Er is in Voorschoten toch nog veel te veel prioriteit gegeven aan de auto. Gelukkig komt er nu wel een fietsenstalling, maar die had er eigenlijk eerst moeten komen.

Ik wil iedereen bedanken met wie wij samen dingen hebben gedaan. Ik weet zeker dat er een lastige, spannende en intensieve raadsperiode voor jullie ligt. Ik wens het college en de raad dan ook veel wijsheid en sterkte. Dank u wel.

(Applaus)

De heer **Zoetemelk** (CDA): Voorzitter. Vier jaar geleden begon deze fractie als een zeer jonge fractie en we hebben besloten om met deze fractie door te gaan. Het ziet er nog fris en vrolijk uit. Wij hebben dus geen afscheidnemende raadsleden. We gaan op een heel goede manier door met onze club, maar ik wil mij even richten tot de mensen die vertrekken. Ik heb buitengewoon veel respect voor de inzet die altijd gepleegd is. We hebben flinke discussies gehad, maar altijd op de inhoud. We zijn het niet altijd met elkaar eens geweest, maar ik denk dat de tegenstellingen heel goed zijn geweest voor Voorschoten en dat we daarmee bij besluiten tot uitkomsten zijn gekomen die alleen maar gunstig kunnen zijn. Ik wil iedereen dus heel kort

bedanken voor alle inzet. Ik kijk met buitengewoon veel respect terug op jullie inzet en zeker op de discussies die we hebben gehad. Samen zijn we Voorschoten; ik denk dat dat heel belangrijk is. Dank u wel.

(Applaus)

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter. Om te beginnen wil ik namens Fer en namens mijzelf de burgemeester bedanken voor haar vriendelijke woorden aan het begin van deze vergadering voor het afscheid van ons, want wij treden inderdaad terug. Dit is een weemoedig moment. Fer is al langer actief en heeft vier jaar in de raad gezeten. Ik heb zelf twaalf jaar in de raad gezeten. Als je daarop terugkijkt, is dat een heel boeiende periode geweest. Van de grote veranderingen die zich in de samenleving voltrekken, merk je natuurlijk ook in Voorschoten het een en ander. Voorschoten gaat mee. Het was een voorrecht en een genoegen om op de eerste rij te kunnen zitten en daarvan deel uit te maken.

Ik wil de raads- en commissieleden namens de fractie bedanken voor de samenwerking en de debatten die we hebben gevoerd. Van debatten leer je een heleboel. Ik denk dat dat voor iedereen geldt en dat daarmee ook een basis is gelegd voor de komende periode, waarin de grote veranderingen die nu al zijn ingezet, zoals de bestuurlijke toekomst, waarschijnlijk inderdaad hun beslag zullen krijgen. Ik loop niet alle fracties af. Ik bedank gewoon iedereen in één zin.

Als ik het heb over de raad, heb ik het ook over mijn eigen fractie, GroenLinks. De fractie bestond niet alleen uit de twee raadsleden maar ook uit commissieleden, die zich alvast warm hebben gelopen voor de komende periode. Met name Johan, Albert en Joop hebben zich al enorm ingezet, evenals Daphne. Zij zullen datgene wat zij hebben verworven, in de komende raadsperiode zeker gaan benutten voor het algemeen belang. Ik heb daar alle vertrouwen in. Fer was mijn mederaadslid. Fer, jou wil ik apart nog bedanken voor de samenwerking, voor je altijd gedegen voorbereiding en – het is al gezegd door Sjoerd – voor het gedegen doorgaan voor de goede zaak. Fijn dat je dat gedaan hebt. Ik heb daarom iets meegenomen voor je, Fer. Over idealen gesproken: je kunt je nu rustig verdiepen in de geschiedenis van idealen en idealisme. Nu heb je de tijd, want wat hebben we een tijd gestoken in de raad.

Naast de fractie noem ik ook de mensen eromheen, de hele afdeling, maar ook de Voorschotenaren met wie we zo vaak hebben gesproken en die ons altijd hebben weten te vinden. Ik ben ook zeer dankbaar dat we daar een goede verhouding mee

hebben gehad en dat we daar ook heel veel van hebben geleerd. Dat heeft onze basis ook verbreed.

Ook het college wil ik bedanken. Het voltallige college is vernieuwd. De collegeleden zijn zeer recent aangetreden, maar hebben zich volop gestort in het behartigen van de belangen van Voorschoten. Ook daarvoor bedankt. De griffie dank ik voor de ondersteuning; dat was ook niet mis. De ambtenaren hadden altijd een open oor en oog voor ons. We konden altijd met hen praten om onze informatie te versterken.

Wat rest dan nog? Mij rest om nogmaals dankbaarheid en trots op de gemeenteraad van Voorschoten uit te spreken en vooral om de nieuwe ploeg heel veel succes toe te wensen in deze nieuwe betekenisvolle periode. Dank u wel.

(Applaus)

De heer **Eversteijn** (ONS Voorschoten): Voorzitter. In het begin van uw betoog zei u dat u gewend bent om over links te beginnen. Dat maakte het voor ons eenvoudig. Omdat er via links al heel veel gezegd werd in de raadzaal, hadden wij altijd spreektijd over. Er was nou eenmaal al heel veel gezegd. Ik zou zeggen: probeer een beetje te mixen; een keer naar links en ook eens wat meer naar rechts, want ik heb gezien dat in de volgende bestuursperiode ONS Voorschoten weer op deze plek komt te zitten. Geef onze partij dan ook de ruimte om eens een keer als eerste het woord te voeren. Dat zou heel prettig zijn.

Afgezien daarvan – dit was alleen een schertsende opmerking – wil ik u hartelijk bedanken voor uw inzet en de manier waarop u ons als raadsleden heeft ondersteund in de dingen die we aan het doen zijn, want dat is een lastige taak. Dat is niet iets wat je zomaar uit je mouw kunt schudden en het is vreselijk moeilijk om een oud-kapper de mond te snoeren, want praten is zijn vak. Namens mijn fractie, onze club die hier aan tafel volledig vernieuwd gaat worden, wil ik u, het college, de griffie en het ambtenarenapparaat natuurlijk hartelijk bedanken, maar zeker ook de raadsleden, de vertrekkende en de blijvende. Daar hebben we erg veel respect voor, want het kost ontzettend veel energie om je werk echt optimaal te kunnen doen. Ik heb zelf in de afgelopen acht jaar mogen ervaren wat voor mooie taak het is, maar ook hoe zwaar die kan zijn. Dank u wel, allemaal.

(Applaus)

De heer **Maassen** (SP): Na heel veel mooie woorden misschien toch ook nog even een vrolijke noot. Ik ben er namelijk nog! En dat viel nog mee. Misschien viel het u tegen, maar ach, dat heb je nou eenmaal. Mijn fractie heeft van niemand afscheid te nemen; tenminste, nu niet. Maar in de afgelopen vier jaar is er toch wel het een en ander gebeurd. Ik weet niet of u dat nog weet, want toen wij hier binnenkwamen – voor het eerst een SP-fractie in de gemeenteraad van Voorschoten – hadden wij hier niet alleen mijzelf als raadslid maar ook een commissielid. Ik kan niet eens meer op zijn naam komen; heeft u daar nog een gezicht bij? Zolang geleden is dat. Gelukkig kwam al snel Elselien van der Starre erbij, evenals Tina Pourjalili, maar die ging ook alweer weg. Gelukkig is Richard Pauwels daar uiteindelijk voor in de plaats gekomen. Dat afscheid nemen van mensen is dus wel een beetje een rode draad. We zaten nog maar twee maanden in deze raad of Hugo van Haastert van D66 nam al de kuierlatten. Daar hebben wij niet echt veel mee te maken gehad; dat ging te snel. Daarna ging Robert Prang van het CDA weg. Wij kregen nog een speciale vermelding in de afscheidsspeech. Kennelijk hadden we daar dus wel iets mee te maken gehad. Daarna ging het alleen maar beter. Peter van der Haven ging weg en ik kreeg een speciaal dankwoordje. Toen ging Jan-Paul Middelburg weg. Hij was het na al die jaren echt wel zat, al die flauwe opmerkingen van mij tussendoor. Toen was ik ineens de rode draad in de afscheidsspeech, de running gag die steeds terugkwam. Oké, daar moet je het dan mee doen. Maar goed, uiteindelijk hebben wij wel een groot succes geboekt door gewoon het hele college, inclusief burgemeester en gemeentesecretaris, ook te laten vertrekken. Vanavond gaan maar liefst twaalf van de negentien raadsleden weg. Ik wil niet zeggen dat dat ons succes is, want als wij dat hadden kunnen beïnvloeden, hadden we misschien ook wat meer zetels kunnen krijgen bij de verkiezingen. Dat succes zal ik dus niet claimen, ook al is dat wel les 1 uit de politiek: claim je successen, ook al zijn het jouw successen niet.

Ik zal niet iedereen persoonlijk toespreken en ik zal ook niet elke fractie toespreken. Ik zal even een paar mensen eruit pikken. Peter van der Haven: dat is nou wat leuk is aan debatteren; gewoon snoeihard tegen elkaar ingaan en diametraal tegenover elkaar staan, elkaar alle hoeken van de zaal laten zien en na afloop beneden lekker een biertje drinken met z'n tweeën. Zo hoort het. Dank je wel daarvoor.

Fer en Monique, ik weet dat jullie het in het begin best een beetje spannend vonden, de SP in de raad erbij: hoe gaat dat dan als GroenLinks; hoe doe je dat dan? Maar ik denk dat wij vier jaar lang heel fijn hebben samengewerkt en dat we elkaar alle ruimte hebben gegeven. Jullie zijn verdubbeld en wij hebben verloren. Kennelijk hebben jullie het dus beter gedaan als linkse oppositie.

Henk, jij kwam naast me zitten op de plek van Jan-Paul. Jan-Paul was al die flauwe opmerkingen van mij wel gewend, maar toen moest jij daar ineens iets mee doen. Ik denk dat we in het laatste jaar, waarin jij raadslid bent geweest, even aan elkaar hebben moeten wennen, maar we hebben samen een paar dingen goed ingestoken. We waren het niet altijd eens, maar wel op zo'n manier dat we het allemaal wel een heel klein beetje naar links hebben weten te trekken. Henk, Monique en Fer, volgens mij is dat toch een beetje zoals wij altijd de raad inkomen met z'n vieren. Soms lukt dat en soms niet.

We gaan een nieuwe raad in. Ik ben benieuwd wat er dan gaat gebeuren. Dank u wel.

(Applaus)

De **voorzitter**: Ik heb beloofd dat er cadeautjes waren en ik ga die belofte waarmaken. De vertrekkende raadsleden krijgen een schilderij, een zeefdruk. We hebben er eentje uitgepakt, zodat iedereen weet hoe die eruitziet. Jullie hebben het vast al tig keren gezien. Ik ga het nu aan Henk geven. De rest kan het straks ophalen bij de griffie.

(Applaus)

5. Sluiting

De **voorzitter**: Er rest mij nog één ding, namelijk u uitnodigen om beneden of misschien hier nog even met elkaar na te praten. Het is een groot gezelschap, maar dat maakt verder niet uit. Maak er nog een mooie avond van! Ik sluit deze vergadering.

De **voorzitter** sluit om 21.18 uur de vergadering.

Vastgesteld in de openbare vergadering van de raad der gemeente Voorschoten, gehouden op 17 mei 2018.

De griffier,

De voorzitter,

J. van der Does

P.J. Bouvy-Koene